

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Socialt arbete med drogmissbrukare SOL 065

Vårterminen 2004

MAÑANA MAÑANA ELLER VI GÖR DET HÄR FÖRST?

**Några unga människors reflektioner kring spansk, svensk och exemplarisk
alkoholkultur**

Författare: Maria Mankler
Handledare: Mats Hilde

ABSTRACT

The aim of the essay was to describe what some young Swedish and Spanish people had to say about alcohol cultures. Some of the questions asked were: How are the alcohol cultures in Sweden and Spain described? What are the differences, and where do they come from? What would an ideal alcohol culture look like? The investigation also had a comparing angle, as I was interested in what the people valued in their own culture and in the others'. The result was that there hardly exist a perfect alcohol culture, but that the stricter Sweden as well as the liberal Spain both have positive and negative aspects. Differences in politics and culture seem to create variations in a society's drinking customs. Why alcohol is used, and the ideal picture of a alcohol culture, however, seemed to be more of a general human thing.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROBLEMFÖRMULERING	3
SYFTE.....	4
FRÅGESTÄLLNINGAR.....	4
METOD.....	4
URVAL	5
BEARBETNING OCH ANALYS AV INSAMLAT MATERIAL.....	6
FORTSATT FRAMSTÄLLNING.....	6
POLITISKA OCH HISTORISKA SKILLNADER.....	6
Spanien.....	7
Sverige.....	8
RELEVANTA TEORIER OCH TIDIGARE FORSKNING.....	8
Teorin om ”blöta”(wet) och ”torra”(dry) kulturer, samt forskningen därom.....	8
Är en kombination av ”blöt” och ”torr” kultur möjlig?	10
Alkoholpolitisk forskning och debatt	11
Olsson om Spanien och Sverige.....	12
Forskning kring alkoholpolitikens betydelse i ett tvåredjedelssamhälle.....	13
Teorin om missbrukaren som en vilsekommen sökare	14
PRESENTATION AV INTERVJUMATERIALET.....	15
Svenskarna om den spanska alkoholkulturen.....	15
Spanjorerna om den spanska alkoholkulturen.....	16
Svenskarna om den svenska alkoholkulturen.....	17
Spanjorerna om den nordeuropeiska alkoholkulturen.....	18
Skillnader i alkoholkulturerna, enligt svenskarna	19
Skillnader i alkoholkulturerna, enligt spanjorerna	19
Bra och dåligt, enligt svenskarna.....	20
Bra och dåligt, enligt spanjorerna.....	21
Exemplarisk alkoholkultur, enligt svenskarna	22
Exemplarisk alkoholkultur, enligt spanjorerna.....	23
ANALYS	24
SLUTDISKUSSION	28
KÄLLFÖRTECKNING.....	31
BILAGA 1	32
BILAGA 2	33

PROBLEMFORMULERING

Alkoholkulturen i ett land kan liksom andra kulturer förklaras av en rad faktorer: traditioner, lagstiftning, klimat, historia och politik..., värderingar och sociala normer kring lycka och välfärd. Vad är positivt respektive negativt i en kultur? Är till exempel Spaniens relativt höga andel tunga missbrukare en följd av landets 80 000 försäljningsställen för alkohol? Eller är Sveriges många utbrända ett mått på ett alltför korrekt och andefattigt land, där till och med alkoholförsäljningen är reglerad?

Spanien är ett av de främsta länderna i världen, sett till produktion och konsumtion av alkohol. Sverige å andra sidan är känt för sin restriktiva alkoholpolitik, med långt färre försäljningsställen och betydligt högre alkoholpriser. Undersökningar visar att de båda så kallade systemen innebär olika sorters problem. Också en allmän föreställning är väl att befolkningen i länderna i Sydeuropa, där alkoholkonsumtionen är mera vardaglig, i högre grad lider av alkoholrelaterade sjukdomar än det nordeuropeiska folket. I öl- och spritdryckeskulturen i norr där kontrollen är stor och toleransen mindre blir de negativa sociala följderna av drickandet istället tydligare.

Sveriges såväl som Spaniens alkoholkultur är dock under förändring. I Spanien talas det om hur det traditionella "ett-glas-vin-till-maten-drickandet" om inte ersatts så i alla fall kompletterats med unga ungdomars helgfylla. I Sverige kommer i skrivande stund olika värderingar till uttryck när det debatteras huruvida sänkt alkoholskatt skulle utgöra ett hot mot folkhälsan, eller vara ett bra sätt att komma till rätta med spritsmuggling och att det svenska folket handlar sin alkohol i Tyskland och Danmark.

Som utbytesstudent i Spanien, vilket jag var när arbetet med uppsatsen påbörjades, kan man svårligen undvika att ta del i landets alkoholkultur. Det finns tid, umgänge och många tillfällen till fest. Eftersom människor i ens omgivning är från olika länder blir det naturligt att jämföra, allt ifrån vad folk äter till frukost till hur de använder alkohol. Med tanke på alla de faktorer som kan tas i beaktande är det svårt att bedöma något som rätt eller fel. Hur skulle den exemplariska alkoholkulturen egentligen se ut? Går det till exempel att förena spanjorernas som många tycker avslappnade, angenäma livsstil med flertalet svenskars lågtoleransinställning till att dricka och köra bil? Med tanke på alkoholen som en beroendeframkallande långt ifrån exemplarisk drog är

det för övrigt kanske vettigare att fråga sig varför vi använder alkohol överhuvudtaget, eller i alla fall hur de som blir olyckliga av sin egen eller andras konsumtion ska få det bättre?

Att ta del av olika människors värderingar och attityder kan vara förvirrande eftersom det blir tydligt att mycket lite är alldeles svart eller vitt. I ett större perspektiv leder i alla fall en mångfald av idéer och tankar förhoppningsvis till en öppen diskussion, vilket kan bädda för vettiga lösningar på samhällsrelaterade och mänskliga problem och konflikter.

Alkohol utgör ju bara en av ett samhälles många droger. För att begränsa arbetet med uppsatsen lämnar jag t ex diskussionen kring legalisering eller inte av cannabis därhän, något som kanske framförallt ur ett spanskt perspektiv vore intressant att undersöka attityderna kring.

SYFTE

Uppsatsens syfte är att göra en reflekterande beskrivning av alkoholkulturerna i Spanien och Sverige, utifrån några unga svenskars och spanjorers attityder och värderingar.

FRÅGESTÄLLNINGAR

- Hur beskrivs den egna respektive den främmande alkoholkulturen?
- Vilka skillnader ser intervjupersonerna mellan sin egen alkoholkultur och den jämförande?
- Hur förklaras dessa skillnader?
- Vad upplever nordeuropeerna och spanjorerna som positivt respektive negativt i de båda alkoholkulturerna?
- Hur skulle en enligt intervjupersonerna exemplarisk alkoholkultur se ut?

METOD

Arbetet med uppsatsen påbörjades alltså då jag som utbytesstudent tillbringade en termin i Murcia i sydöstra Spanien. Eftersom frågorna (se bilaga 1 och 2) till stor del handlar om attityder och värderingar, har jag vid datainsamlandet använt mig av öppna intervjuer, där en kort fråga kunde ge ett papper långt svar. Denna kvalitativa metod bäddar genom möjligheter till uttömmande svar, följdfrågor och förklaringar för stor giltighet (Jensen, 1995, sid. 64). Eftersom

jag gjorde hälften av mina intervjuer på spanska, ett språk jag behärskar hyfsat men inte problemfritt, är det möjligt att jag tolkat något felaktigt, vilket i så fall kan ha påverkat resultatets tillförlitlighet.

Sex spanjorer och fem svenskar kan knappast stå för hela sitt folks generella attityder och värderingar när det gäller alkoholkultur, i synnerhet inte sett till enstaka frågor. Tanken var heller inte att kunna generalisera, utan att skapa en bild, fullt värderingsbar, av hur alkoholkulturerna i respektive land upplevs av intervjupersonerna. Jensen skriver (sid. 29) om en undersökning där man övergav tanken på helt jämförbara svar och istället fokuserade på de möjliga svar som kom fram. Att veta exakt hur ofta förekommande svaren var, var alltså inte helt nödvändigt för ett intressant resultat, om hur barn *kunde* reagera på en skilsmässa.

URVAL

Av de elva intervjuer som utgör underlaget för min studie utförde jag nio i Murcia. Fem av intervjupersonerna är svenskar, sex är spanjorer. Gemensamt för samtliga deltagare är att de är mellan 20 och 35 år, och gemensamt för svenskarna är att de har vistats minst tre månader i Spanien. Åldersbegränsningen är gjord utifrån att eventuella skillnader i svar inte främst ska bero på ålder. Kriteriet på tre månaders vistelse i Spanien innebär att personerna i fråga har haft tid att något reflektera över erfarenheterna från vardagen i landet. I efterhand har jag tänkt att det hade varit ett vettigt kriterium om spanjorerna precis som svenskarna hade haft direkt erfarenhet också av det ”andra” landets alkoholkultur.

Sett till typ av frågor ansåg jag att det inte gjorde något om jag tidigare hade träffat intervjupersonerna. Detta ställningstagande kan ändå ha påverkat resultaten. De flesta intervjupersoner var dock okända för mig. För att komma i kontakt med spanjorer utanför min umgängeskrets satte jag upp lappar på universitetet, vilket skapade den begränsningen att de flesta respondenter är universitetsstuderande, samt män. De tre svenskarna som jag intervjuade i Spanien var samtliga där för att studera, antingen spanska eller som utbytesstudenter på universitetet. De två övriga svenskarna intervjuade jag i Sverige där de är bosatta efter att ha arbetat under längre perioder i Spanien.

BEARBETNING OCH ANALYS AV INSAMLAT MATERIAL

Vid samtliga intervjutillfällen användes bandspelare. Transkriberingen skedde i två etapper, där jag vid ett första tillfälle ordagrant återgav vad jag ansåg vara relevant för uppsatsens frågeställningar. Den slutgiltiga redovisningen av intervjuerna innehåller en temaindelad redogörelse för vad varje person sagt, sammanfattningar av mig blandade med ordagrant återgivna citat. När det gäller de spanska intervjuerna översatte jag efter bästa förmåga, vilket troligtvis har inneburit att jag något har felciterat någon.

Analysen av det empiriska materialet är gjord dels utifrån Robin Rooms begrepp ”blöta” och ”torra” alkoholkulturer. Intervjupersonernas uppfattningar om det ”blöta” Spanien och det ”torra” Sverige kunde relativt tydligt kopplas samman med denna teori. Vidare analyseras intervjupersonernas iakttagelser och värderingar utifrån några svenska alkoholpolitiska undersökningar. Frågan hur en exemplarisk alkoholkultur skulle kunna se ut väckte en del filosofiska frågor hos intervjupersonerna kring varför vi överhuvudtaget dricker. Detta har jag försökt koppla samman med Deepak Chopras filosofiska eller andliga idé om missbrukaren som en vilsekommen sökare.

FORTSATT FRAMSTÄLLNING

Härnäst kommer jag att kort beskriva Spaniens respektive Sveriges alkoholkultur, politiskt och historiskt. Sedan följer en redogörelse av relevanta teorier och tidigare forskning kring alkoholkulturer, där jag bl a alltså tar upp Robin Rooms begrepp ”wet” och ”dry” och svenska undersökningar kring olika sorters alkoholpolitik. På redovisningen av mitt insamlade material följer en analys av detsamma utifrån de ovan nämnda teorierna och forskningsresultaten. I slutdiskussionen kommer en sammanfattning av arbetet samt personliga reflektioner.

POLITISKA OCH HISTORISKA SKILLNADER

Alla svenskar som någon gång varit i Spanien har förmodligen upplevt att landet har en mindre restriktiv alkoholpolitik än vad hemlandet Sverige har. I Spanien är alkohol betydligt lättare att få tag på där finns 88 0000 försäljningsställen mot Systembolagets 426 butiker och 580 ombud. Priset på alkohol är lägre, och åldersgränsen för alkoholinköp är 18 år. Gränsen för rattfylleri är

högre satta i Spanien, 0,5 promille mot Sveriges 0,2. Inte bara de alkoholpolitiska aspekterna ser olika ut, utan också de kulturella. María José Martínez Martínez skriver t ex i sin avhandling om droger i massmedia i det spanska samhället, att alkohol inte är betraktat som en drog.

Anledningen skulle vara att alkoholen i Spanien har en rad ekonomiska och sociala funktioner. Spanien producerar öl och vin, och i reklam t ex framstår alkoholen som inkorporerat i och som en del av kulturen, till för att konsumeras och inte för att undvikas (Martínez, 2000, sid. 245 ff). I Spanien utgör alkoholen således mer en del av vardagen.

Även om skillnaderna mellan länderna till viss del håller på att försvagas kan de alkoholpolitiska och alkoholkulturella olikheterna som finns delvis förklaras genom de båda ländernas historia.

Spanien

Förutom det faktum att Spanien traditionellt sett är ett vinland, med de till ytan största vinodlingarna i världen (Widqvist, 1992, sid. 94), ser också den politiska historien helt annorlunda ut mot den svenska. Inbördeskrig och diktatur är nutidshistoria i landet, det har inte gått trettio år sedan Francos död. Inbördeskriget på trettio-talet streds mellan de progressiva republikanerna och de reaktionära nationalisterna, fascisterna. Arbetare och bönder mot den spanska borgerligheten. ”Slaktaren från Asturien”, Franco, tog med god hjälp av tyskar och italienare makten och vann kriget 1939.

Ulf-Göran Widqvist och Cajsa Carlsson skriver i sin bok *Spanien i backspeglén* (1992), att ”1990-talets Spanien bär fortfarande en tydlig social klassprägel även om politisk kosmetika döljer de starka klyftorna i samhället.” Eftersom Franco inte slöt fred med republikanerna blev tiden efter kriget mycket svår för många spanjorer, med förföljelser, mord och effekterna av ett bo i ett land avstängt från resten av Europa. Arbetarklassen och socialistiska partier växte sig starkare, och när avsaknaden av social trygghet och rättvisa blev för stor kom bakslaget för diktaturen (Widqvist, 1992, sid. 49). Då Spanien dessutom ville med i EG var fria val ett kriterium. Landet blev demokratiskt 1977.

Kyrkan, den privata äganderätten, den spanska nationen och lugn och ordning, hade varit värden att sträva efter under Franco (Widqvist, 1992, sid. 71). Nu kom istället ”La Movida” att födas, en stämning och attityd av rörelse, som med sina sena nätter och kultur- och sällskapsliv

fortfarande kan sägas vara aktuell i Spanien. Widqvist skriver också om hur konstnärerna i Spanien, efter att ha sett sina kolleger bli mördade och förföljda, släppte alla hämningar, speciellt efter socialistpartiets valseger 1982. María Martínez skriver i sin avhandling från år 2000 (om hur droger framställs i spansk media), att den massiva drogexpansion som skedde i Spanien under den här tiden, i första hand hade att göra med de ekonomiska vinsterna av den nya växande drogmarknaden. Men hon skriver också att den stegade drogkonsumtionen hade att göra med hur landet hade skiftat ledning, från auktoritära Franco till det demokratiska system som skulle garantera alla medborgares fri- och rättigheter. Efterfrågan på droger ökade.

Sverige

För att lite bättre kunna förstå den svenska alkoholkulturen har jag valt att kort beskriva hur politiken kring alkohol historiskt sett ut i landet. Fram till 1600-talet var Sverige ett ölland. Med kunskaperna kring att göra brännvin på säd, kom brännvinet att under 1600- och 1700-talen bli en återkommande fråga för staten. Försök gjordes att beskatta eller förbjuda brännvinet, men i början på 1800-talet togs alla restriktioner bort. På 1830-talet bildades de första nykterhetsorganisationerna, och tjugotalet år senare fick endast de som hade större jordegendomar eller drev fabriker tillverka brännvin. Försäljning och servering reglerades också. Nykterhetsorganisationerna växte sig starka under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. 1919 införs motbokssystemet i Sverige, och efter en folkomröstning om totalförbud 1922 kom motboken att bestå fram till 1955. När motboken togs bort ökade konsumtionen, och kraftiga prishöjningar gjordes för att dämpa drickandet (Carlsson, 1996, sid. 36 ff). Även om alkoholpriset i Sverige är under debatt, är reglering av priset fortfarande en av åtgärderna för att nå ett av alkoholpolitikens grundläggande mål, nämligen att minska genomsnittskonsumtionen.

RELEVANTA TEORIER OCH TIDIGARE FORSKNING

Teorin om "blöta"(wet) och "torra"(dry) kulturer, samt forskningen därom

I en artikel från 1989, "*Responses to Alcohol-related Problems in an International Perspective: Characterizing and Explaining Cultural Wetness and Dryness*" skriver Robin Room att ett lands alkoholkultur kan sättas in i ett kontinuum mellan att vara "blöt" eller "torr". Begreppen ska ha uppkommit i den nordamerikanska debatten kring huruvida alkoholen totalt skulle förbjudas, eller istället kontrolleras och integreras i samhället. Room använder termerna blöt och torr inte

bara i ett politiskt sammanhang, utan också när det gäller ett lands människors normer och attityder kring alkohol.

Room (1989) redogör för forskare som relaterat de olika sorters problem som alkoholen för med sig, till kulturella skillnader i olika samhällens sociala kontroll kring drickande. Han nämner Nils Christie t ex, som visade att den alkoholrelaterade brottsstatistiken var högre i Finland än i Danmark, trots att alkoholen konsumerad per capita var lägre i Finland och trots att det är där som nykterhetsrörelsen traditionellt sätt varit störst. Christie beskriver en orsakskedja, där en alkoholkultur med hög nivå av synliga negativa alkoholeffekter leder till ett strikt system som i viss mån minskar den totala konsumtionen, vilket oftast påverkar och minskar de nämnda problemen. Motsatsen kan dock också förekomma, att ett strikt kontrollsystem snarare ökar de synliga problemen.

En tabell i Rooms artikel beskriver olika sorters problem i ett blött land (t ex Danmark) och ett torrt land (t ex Finland):

	Blöt	Torr
Nykterhetsrörelsetradition	svag	stark
Helnykterister	låg nivå	hög nivå
Dominerande mönster av drickande	ofta ganska tungt	sällan men väldigt tungt
Död av överdos	lägre	högre
Dödstal av skrumplever	högre	lägre
Våld och socialt sönderfall associerat till tungt drickande	lägre	högre
Hembränning	frånvarande	förekommande

Enligt Room (1989) har det genom undersökningar tydligt visats att alkoholrelaterade hälsoproblem är vanligare i Sydeuropa, där drickande är mer integrerat i vardagslivet, än i norra och nordöstra Europa, där istället drickandet i högre grad leder till sociala problem som t ex rattnykterhet. Detta kan delvis förklaras med hur de olika kulturerna ser på alkohol. Eftersom drickande i ”blöta” kulturer inte är speciellt problematiserat, är synen på vissa alkoholrelaterade företeelser inte speciellt uppmärksammade. Polisen ser t ex annorlunda på rattnykterhet i ett ”blött” än i en ”torrt” samhälle. Room (1989) skriver att det är mindre klart huruvida folket i de båda kulturerna också beter sig olika när det gäller alkoholkonsumtion inför dessa företeelser. Att vara störigt full på allmän plats verkar dock vanligare i ”torra” kulturer, medan rattnykterhet inte är vare sig en ”torr” eller ”blöt” företeelse. Skriver Room.

Eftersom alkoholen i en blöt kultur är integrerad i samhället, banaliseras konsumtionen. Det är ett ”torrt” synsätt, att fokusera på alkoholen i sig, i en ”blöt” kultur står de olika alkoholhaltiga dryckerna i högre grad för olika saker och det är inte rätt att rätt och slätt sätta alla under rubriken alkohol. Att försöka begränsa alkoholkonsumtionen för att minska t ex rattonykterhet, beroende och att människor blir alltför ohämmade, är en ”torrt” kulturs sätt att kontrollera de sociala, fysiska och psykiska effekterna av alkohol. I ett land där vin i viss mån är lika vanligt som vatten, är detta inte lika naturligt (1989).

Room (1989) tar upp Poikolainen, som jämfört nordiska länder när det gäller dödstal från överdos. Enligt Room visar den, liksom amerikanska studier, att det dör fler människor av överdoser i ”torra” stater. Förgiftning och död efter konsumtion av dålig sprit som en följd av olaglig hembränning och produktion är också vanligare i ”torra” kulturer. Det dör dock betydligt fler människor av sjukdomar relaterade till ”blöt” långtidskonsumtion av alkohol, än av överdos.

Synen på alkohol och drickande påverkar även synen på alkoholister, och vården. Eftersom det i en ”blöt” kultur är mer tolererat att dricka, blir bilden av den alkoholiserade extrem. I en ”torrt” kultur kan alkoholisten också vara marginaliserad, men ofta beskriven på ett annat sätt, det kan vara vem som helst som dricker. Vården speglar också synsättet; i en ”blöt” kultur är det fokus på det medicinska och fysiska, medan behandlingen i en ”torrt” kultur är bredare med mycket psykiatri och fokus på beteendet.

Är en kombination av ”blöt” och ”torrt” kultur möjlig?

Room (1989) beskriver Finlands försök på 1960-talet att främja ett mer integrerat, socialt drickande. Viss alkohol skulle favoriseras framför annan, men resultatet med billigare öl och vin blev en ökad konsumtion av alkoholen överlag. Det nya dryckesmönstret ersatte inte det tidigare, istället blev det två. Det var alltså svårt att snabbt förändra en ”torrt” kultur. Room säger att det på lång sikt kanske är möjligt att förändra en alkoholkultur, och beskriver de olika systemens bakgrund och karaktäristika:

De länder i Europa med rykte om sig att ha ett integrerat drickande, är de vinproducerande länderna vid Medelhavet. I det området har vinet länge utgjort en del av vardagen, även om det i t ex Frankrike innan 1800-talet endast var människorna från medelklassen och uppåt som kunde hålla sig med riktigt vin. Folket i länderna norr om Alperna, å andra sidan, fick, innan spriten

kom, hålla sig till öl och cider. Tillgången varierade med årstiden, och Room (1989) skriver att drickandet tog form av allmänna dryckesslag, när drickat väl fanns. Med införandet av pengahandel och industrialismen blev denna sortens konsumtion mer individualiserad och regelbunden.

Room tar slutligen i artikeln upp en teori kring hur alkoholkonsumtionen ökar och minskar i 70-åriga cykler. När nykterhetsrörelser är starka tillkommer restriktioner kring alkohol, begränsningar som kan resultera i en revolt, och därmed början på en ny cykel.

Alkoholpolitisk forskning och debatt

Den alkoholpolitiska debatten i Sverige är i full gång. Sänkt alkoholskatt kanske kan rädda Systembolagets försäljningssiffror och dämpa smugglingen av sprit från utlandet. En fortsatt restriktiv alkoholpolitik kanske kan hålla folkhälsan uppe och likaså idealen mot att det ska supas så mycket. Ett av den svenska alkoholpolitikens grundläggande mål är i alla fall att minska genomsnittskonsumtionen, för att därigenom minska också alkoholskadorna. För att uppnå detta mål finns olika alkoholpolitiska medel: höga priser på alkohol, begränsat antal försäljningsställen, begränsade öppettider och åldersgränser för rätten att köpa alkohol. Orvar Olsson redovisar i sin bok *Effekter av en restriktiv alkoholpolitik* (2000), resultat av forskning kring dessa olika alkoholpolitiska restriktioner. Han pekar också på skillnader i alkoholrelaterade skador, mellan alkoholrestriktiva länder, däribland Sverige, och alkoholliberala, däribland Spanien.

Olsson (2000) hävdar att priset på alkohol påverkar försäljningen, och exemplifierar med undersökningar och restaurangernas "Happy Hours" (sid. 21). Att antalet försäljningsställen leder till ökad konsumtion visar enligt Olsson (sid. 28) t ex försöket med försäljning av starköl i livsmedelsbutikerna i Göteborgs- och Bohus län och i Värmlands län. Angående öppethållande visar Olsson (sid. 41) på de positiva effekterna (minskat fylleri, minskad misshandel inomhus mellan bekanta, minskat antal lägenhetsbråk) av Systembolagets tidigare lördagsstängning. Han pekar dock även på vissa negativa effekter (misshandel utomhus mellan obekanta samt skadegörelse ökade något), händelser som inträffade på fredagskvällarna och som enligt Olsson förmodligen var ett resultat av att fler människor fick uppsöka restaurangerna när hemmaförrådet av systemvaror tagit slut och man hade en alkoholfri lördag att se fram emot. Alla händelser minskade på lördagarna. Någon över tid avtagande effekt visade sig inte. Olsson

(2000) visar också (sid. 54 ff) att sänkta åldersgränser för inköp av alkohol leder till ökat antal trafikolyckor. Han säger vidare att i och med Systembolaget så efterlevs åldersreglerna bättre, och menar att det är en vanföreställning att regler av olika slag skulle leda till motreaktioner. En amerikansk undersökning visar istället att den lägre alkoholkonsumtion som 21-årsgränsen medför, kvarstår de närmast följande åren.

Olsson om Spanien och Sverige

”Man skulle kunna säga att det finns ett i det närmaste lagbundet samband mellan hur mycket man dricker i ett land och hur många som dricker för mycket och får skador i samma land” (Olsson, 2000, sid. 11). Olsson tar upp skillnaderna i olika alkoholrelaterade skador mellan flera olika länder, däribland Spanien och Sverige.

Alkoholförsäljningen i mitten av 1990-talet var ungefär den dubbla i Spanien, mot i Sverige. Samtidigt var antalet döda per 100 000 invånare i olika sjukdomar (kronisk leversjukdom och cirrhos, cancer i läpp, munhåla och svalg, cancer i struphuvudet, cancer i matstruben) samt trafikolyckor, betydligt fler i Spanien. Olsson (2000) skriver att det mål som den svenska riksdagen ställde upp år 1977 i stora drag har förverkligats; att minska den totala alkoholkonsumtionen för att därigenom minska alkoholskadorna (sid. 69). Olsson menar att undersökningarna visar att det är en missuppfattning av verkligheten att det ibland hävdas att man i dessa länder (t ex Spanien) har *lärt sig* att använda alkoholdrycker, medan vi i Sverige är ställda under förmyndare utan att ha haft chans att utveckla något ansvarstagande inför alkoholen.

Olsson citerar ur boken ”*Alcoholpolicy in Public Health Perspective*”: “Det finns ekonomiska, sociala och kulturella faktorer som påverkar alkoholkonsumtionen och dess problem men som ligger utanför de olika regeringarna kontroll. Men det är vår fasta övertygelse att ansvarsfulla myndigheter kan och bör göra aktiva insatser i stället för att bara passivt iaktta problemen”. Om fler dricker oftare och i fler situationer så ökar alkoholens tillgänglighet, skriver Olsson (2000, sid. 77) och fler individer kommer att utveckla ett problemdrickande.

Forskning kring alkoholpolitikens betydelse i ett tvåredjedelssamhälle

Socionomen och journalisten Erik Lindberg tar i sin bok *"Låt spriten flöda! – Om tvåtredjedelssamhället och alkoholen"* upp hur Systembolagets monopol, priset på alkohol och som han ser det alkoholliberaliseringen, påverkar de människor som lämnas efter i den ekonomiska utvecklingen. Han frågar sig om vi dricker för att vi är fattiga t ex, eller för att vi blivit arbetslösa, och menar att forskning visar att sambandet är komplicerat. Det finns inga belegg för att den stigande materiella standarden i Sverige under årtiondena efter andra världskriget skulle ha minskat alkoholproblemen vare sig generellt eller för de tunga missbrukarna, snarare tvärtom (Lindberg, 1997, sid. 108). Uppfattningen att fattigdom skulle vara roten till alkoholism menar Lindberg kommer ifrån att det skenbart verkar hur tydligt som helst, att alkoholmissbruk och andra sociala problem hänger ihop med fattigdom. Många missbrukare har t ex samma sociala bakgrund, vanligtvis har de varit fattigare än genomsnittet under uppväxten. Det skenbara sambandet fattigdom-alkoholism ligger i att de sämre ställdas missbruk blir ofta *synligare* än de välsituerades, eftersom de senare har egna resurser och blir inte i samma utsträckning föremål för statens inblandning. Därav för övrigt åsikten att lagar om tvångsvård av missbrukare är en klasslagstiftning riktad mot fattiga (Lindberg, 1997, sid. 110).

Lindberg menar ändå att en undersökning gjord i Stockholmsområdet, och han förmodar att förhållandena är likadana i övriga storstadsområden, visar att sämre ställda fram för allt män, ungdomar och barn blir allt värre drabbade av alkoholen medan de som har det ekonomiskt mer förspänt klarar sig allt bättre. Missbruket kryper lägre ner i åldrarna. Förklaringar skulle t ex vara att minskade resurser till skolan och andra indragningar i det sociala skyddsnetet påverkar fattiga barn mest, och att högre tjänstemän kan ha följt hälsobudskap inom alkoholområdet bättre än arbetare (Lindberg, 1997, sid. 122).

Att det skulle finnas ett allmänt samband mellan *arbetslöshet* och fattigdom avvisas av forskare, även om vissa undersökningar visar på ett positivt samband. Socialläkare Gunnar Ågren menar att alkoholkonsumtionen snarare tenderar att sjunka i samband med lågkonjunkturer (Lindberg, 1997, sid. 130). Men han säger också att liten social kontroll ökar risken för alkoholmissbruk, och att den sociala kontrollen i samband med arbetslöshet kan minska till ett minimum. Ålder, ekonomiska och sociala resurser och kön påverkar hur en människa hanterar alkoholen under arbetslöshet. Kvinnor dricker generellt mindre än män, unga mer än gamla och arbetslösa med pengar mer än arbetslösa med små ekonomiska resurser. Lindberg varnar för liberaliseringen av

alkoholen i tvåredjedelssamhället; människor utanför systemet skulle komma att drabbas hårdare då sämre villkor utanför arbetsmarknaden statistiskt sett är en dålig kombination med tillgängligare alkohol.

Teorin om missbrukaren som en vilsekommen sökare

Deepak Chopra, en läkare som kombinerar västerlandets medicinska vetenskap med österländsk läkekonst och visdom, menar att det till stor del är rädsla som driver oss in i missbruksbeteenden (Chopra, 1998, sid. 10). Han talar om rädsla för framtiden, rädsla för det förflutna, och rädsla att använda nuet som en källa till verklig glädje. Chopra (1998) vill se missbrukaren som en sökare, om än en vilsekommen sådan, och efterfrågar ett behandlingssätt där det som missbrukaren söker inte ses som enbart negativt. Han citerar författaren Robert Johnson, som säger att missbruk inte är något annat än ett mycket undermåligt substitut för den sanna upplevelsen av glädje (sid. 13).

Chopra beskriver glädje som återvändandet till kroppens, sinnets och andens djupa harmoni som människan har när hon föds. Han menar att i barndomen var en solskensdag och familjens kärlek ofta nog för att fylla en person med kärlek. För att slippa behovet av stimulantia och lugnande medel tror Chopra att det är den här harmonin som människan måste återfinna (Chopra, 1998, sid. 134). Ett problem menar han vara att vi ofta misstolkar våra andliga behov eller väljer att inte låsas om dem. Han säger vidare att det finns ett intimt samband mellan missbruksproblemens utbredning i samhället och vår långa tradition av materialistisk livssyn. Bristen på förståelse för de andliga behoven har lett till överstimulerande aktiviteter och sinnesavtrubbande substitut för "den äkta varan". Chopra tycker att en missbrukare är en person som reagerar självdestruktivt men ändå fullt begripligt, med tanke på det andliga vakuum vi lever i, mitt i det materiella överflödet.

Om beroende skriver Chopra bl a att när det får ett fast grepp blir upprepadet av exempelvis alkoholdrickandet, som från allra första början var ett val, istället ett behov, och till och med ett tvång. Upplevelser som ger njutning vill man uppleva igen. Chopra menar att vi inte ska försöka bli av med de minnen och lustkänslor som ligger bakom ett beroende, utan att vi istället ska skapa nya, starkt positiva känslor som gör missbruksimpulserna kraftlösa.

På frågan varför människan överhuvudtaget började dricka alkohol tar Chopra upp hur den använts dels i religiösa ritualer som ett sätt att nå kontakt med gudarna, och dels i vardagen där den uppfyllt en slags social funktion. Både helig och profan är den, alkoholen, och Chopra liknar den vid elden, en strukturerande princip som lätt blir okontrollerbar (Chopra, 1998, sid. 50).

PRESENTATION AV INTERVJUMATERIALET

Svenskarna om den spanska alkoholkulturen

Samtliga intervjupersoner tar i beskrivningen av den spanska alkoholkulturen upp att alkoholen i Spanien utgör del av vardagen. Att det är vanligt att dricka vin eller öl till maten nämner alla utom Angelica, som dock säger att människor på hennes praktikarbetsplats har för vana att samlas på kvarterskrogen, om inte nödvändigtvis för att dricka alkohol, utan snarare kaffe. Erik säger: *”De dricker rätt mycket vin till måltider, eller en öl. Inte så mycket drinkar när man går ut. Det är typ rom och cola, bartendrarna kan inte så mycket. Det är väl lite mera vardagligt”*. Angående äldre personers drickande säger han: *”Det är väl det är med att ner och ta sig ett glas på en bar eller nåt. Kolla på fotboll”*. Ida tänker att det är mera ovanligt att man ser äldre människor på barerna i Sverige. Yngre personers drickande är inget som någon har reflekterat så mycket över, Jenny säger att när man är yngre går man ut med familjen, Angelica att åldersmässigt är det som i Sverige, Ida att åldrarna ute är blandade och att gränserna nog inte kollas så mycket.

Alla är överens om att tillgängligheten på alkohol i Spanien är mycket god. Som Jenny sa: *”Har man ett hål i väggen har man alkohol”*, eller Ida: *”Tillgängligheten är god, får man nog säga. Två minuter, så finns det”*. Alkoholen är billig, tycker intervjupersonerna, även om de flesta tar upp att den är betydligt dyrare på nattklubbar. Micke tycker att alkoholen borde vara billigare ute, som i affären. Ida säger att även om det är så mycket billigare i affärerna, är det mera sällan man köper det, det hör till kulturen att gå och dricka på barerna. Angelica och Jenny tar upp att prisvariationen är stor och att man som konsument har råd med ett lite finare vin.

Angående åldersgränser kring alkohol verkar alla överens om att det är något som inte kontrolleras så mycket i Spanien. På frågan om de märkt av några uppmaningar emot att dricka alkohol har ingen något specifikt alkoholexempel, men de har alla utom Ida exempel på

kampanjer mot övriga droger, och Angelica och Erik på en aktuell kampanj för att minska trafikolyckorna. Alla har sett alkoholreklam på tv, och Ida har reflekterat över att den är annorlunda mot i Sverige, på så sätt att den i Sverige handlar mer om att umgås och ha trevligt, och sol, vind och vatten, medan den i Spanien ofta syftar på tjej-kille-attraktion.

Spanjorerna om den spanska alkoholkulturen

Alla intervjuade spanjorer tar på något sätt upp att Spanien är ett land där det traditionellt och fortfarande dricks en hel del. Paco säger: *"I Spanien i allmänhet dricks det mycket, för det är ett glatt land, för solen. ... Till maten dricker man ofta vin eller öl, framförallt män, senare whisky, öl. Så har Spanien varit, barerna är samlingspunkter"*. Christina anser att den spanska alkoholkulturen är djupt rotad, att man alltid har druckit vin till maten, tagit en aperitivo, en öl. Alkohol är enligt Christina inte sett på som en drog. Man firar med alkohol, och bland många anses det normalt att dricka varje dag. Manoli säger att den spanska alkoholkulturen håller på att förändras, att åldern för att börja dricka har sjunkit. Hon tror att en anledning är att det i familjerna är större arbetslöshet. Också Fran och Alfonso tar upp att ungdomar har börjat dricka allt tidigare. Marco säger: *"Det är vanligt att ha botellones (ungdomar framförallt, som köper alkohol på supermarkets och sedan dricker tillsammans ute, i parker, på stranden) på helgerna, och sedan gå på disco. Eller så samlas man och har fest hos någon vars föräldrar är borta, dricker och röker joints. Det är mycket ovanligt med en spanjor som inte röker eller dricker"*.

Att tillgängligheten på alkohol är god i Spanien anser alla intervjuade personer, liksom att åldersgränserna knappast kontrolleras. Alfonso anser att ungdomar handlar om de vuxna tillåter det, vilket han tycker är fallet i Spanien. Något är förbjudet, säger han, bara om det kontrolleras.

Alkoholpriset varierar beroende på inköpsställe, på diskotek tycker de flesta intervjuade att alkohol är dyrt. Detta skulle vara anledningen till att ungdomar har de ovan nämnda "botellones", egentligen "flaskorna", fritt översatt "dryckesslagen". Manoli tycker att priserna borde höjas, medan Christina tror att folk ändå hittar alkohol om priserna höjs. Alfonso säger att det som skiljer i priset på öl, är att det är den inhemska spanska som är billig, en tysk sort kostar som i Tyskland.

Alla intervjuade utom Alfonso tycker att det finns mycket alkoholreklam i Spanien. Alfonso menar att det finns en del, och att drycker blir på modet efter att ha visats som reklam. Paco talar

om reklam på fotbollsmatcher och andra ställen där folk kan se den, och att den ska tas bort på fotbollströjor. Marco menar att reklamen håller sig till teman som kvinnan och kroppen, och Christina säger att det är de mest kända och attraktiva personerna som är med i reklamen. Manoli tycker att alkohol framställs som något underbart, och Fran att det finns reklam inför sommaren som är roliga och uppfriskande, associerade med fest.

Ingen av intervjupersonerna har fått alkoholundervisning i skolan, men flera tror att det är annorlunda nu, att viss information ges. Nästan alla har sett kampanjer, framförallt om drickande och bilkörning. Christina anser att kampanjer mot alkohol och droger är något som startats alldeles nyligen. Marco tror att ingen bryr sig om kampanjerna. Manoli vill ha mer undervisning i skolan, och Alfonso anser att eftersom drickandet i Spanien är en social akt är det just en utbildningsfråga, folk behöver informeras om att det inte är hälsosamt att dricka.

Svenskarna om den svenska alkoholkulturen

Erik: *"I Sverige är det mer accepterat att vara full"*.

Angelica tar upp att också i den svenska kulturen går många stora festligheter, såsom Midsommar och Valborg, ut på att dricka alkohol. Ida tycker att alkoholkulturen i Sverige är mer diskuterad och kontrollerad. Alla intervjupersoner nämner att när det väl dricks så dricker svenskarna en hel del, även om Micke tycker att det supas lika mycket i Spanien. Hembränningen i Sverige nämns av alla utom Ida och Jenny.

Micke: *"Ändå har de som ett apotek till människor där du får köpa så mycket du vill, bara du gör det från dem."* Micke tycker att Systembolaget är katastrofalt och dyrt, att det inte är bra att en enda spelare kan ro hem alla pengarna. Om folk vill dricka, så dricker de ändå Angelica säger om Systembolaget att hon nog är för monopolet, men att tjugoårsgränsen för att handla innebär ett stort förmyndarskap från staten. Gränsen försvårar i alla fall utköpandet, vilket är bra. Ida säger att Systembolaget för henne personligen kanske inte är bra, men att om man ska tänka på alla är det kanske bra med kontrollen. Jenny tycker att det är lite bakvänt med åldersgränserna arton och tjugo år, att om man förbjuder mer så är risken för att ungdomar får tag på dålig sprit större.

De intervjuade tjejerna säger angående tillgängligheten på alkohol i Sverige, att den är rättsåbra (Ida), ändå ganska god, får åka två mil som närmast (Angelica) och att man om det bara finns Systembolaget, så anpassar man sig (Jenny). Alla intervjupersoner tycker i olika grad att alkoholpriserna i Sverige är dyra, från hutlösa och väldigt överdrivna till att det inte skulle skada om de sänktes, eftersom ju folk åker utomlands för att handla.

Angående alkoholreklam nämner Jenny och Micke hur lättölsreklamen förknippas med starkare alkoholdrycker, och Erik hur vissa, t ex unga drabbas hårdare av reklamen. Erik tar också upp hur det ibland provas viner på Nyhetsmorgon.

Micke: ”*Jag hade en ganska klar bild över vad alkohol var.*” Alla intervjupersoner har fått droginformation i skolorna, Micke och Angelica var på läger under högstadiet. Jenny säger att det kan bli betydligt mer, att det inte kan bli för lite information.

Spanjorerna om alkoholkulturen i Nordeuropa

Ingen av de intervjuade spanjorerna hade mycket att säga om alkoholkulturen i Norden. Paco hade dock sett ett tv-program om hur svenska missbrukare tas om hand och behandlas, och var imponerad av detta. Marco trodde att vi i norr inte är lika liberala när det gäller alkohol, och att detta inte bara gäller alkoholkonsumtion utan också ex kontrollen av drogtrafik. Christina sa att det hon visste om alkoholen i norr var att den är dyrare. Hon hade också hört att folk i norr dricker ensamma, i högre grad än i Spanien. Alfonso som varit i Tyskland tycker att skillnaden där inte var så stor, mot Spanien, förutom att det dracks mer hemma innan folk gick ut.

Tyskar och speciellt engelsmän tas av intervjupersonerna upp som utlänningar som ofta blir väldigt fulla i Spanien, speciellt på sommaren i kustregionerna. Det billigare priset, den större tillgängligheten, semestersituationen och skillnader i karaktär, skulle förklara detta. Manoli nämnde att hon hade hört att den spanska alkoholkulturen håller på att förvandlas till den anglosaxiska, att man tidigare drack för att man hade lust, och nu mera för drickandets skull.

Skillnader mellan alkoholkulturerna, enligt svenskarna

Erik om skillnaderna i attityd till alkohol: *Det har nog inte så mycket med lagarna att göra, att det är mer förbjudet, utan att svenskarna ska vara så präktiga, kan inte erkänna att de har sovit till två”.*

Ida om att börja dricka i Sverige: *”Allt det man inte får, gör man med överdrift.”* Ida tycker som övriga intervjuade att alkoholen i Spanien utgör en del av vardagen på ett annat sätt än i Sverige. Micke säger att det är mer accepterat att dricka i Spanien, Angelica tror att det är många andra droger inblandade i Spanien, vilket gör att folk inte raglar och spyr på gatorna. Erik nämner de öppna dörrarna i Spanien, att man kan komma och gå på barerna mer än i Sverige. Jenny säger att: *” i Spanien tar de hela släkten och vänner och någon tar en kaffe och någon tar en drink”*, att spanjorerna har en betydligt friare, mer liberal alkoholkultur.

Att klimatet är en av orsakerna till skillnaderna mellan de båda kulturerna är alla överens om, liksom att Spanien är ett land där det till skillnad från i Sverige ju produceras öl och vin.

Micke tror att spanjorerna dricker mera vardagligt och mer eftersom de har haft fler skäl att dricka för. *”All bakgrund och historia som ett land har haft avspeglar ju människorna som lever i det.”* Den förra generationen levde under diktatur, vilket gjorde att det sedan blev mer accepterat att ta mycket droger och kröka, medan Sverige är mer styrt. I Sverige har folk haft sina rättigheter mycket längre, ändå är det så uppblåst, säger han. Också Ida tar upp hur säkert och kontrollerat det ska vara i Sverige, att allt som är farligt måste det verkligen upplysas om.

Skillnader mellan alkoholkulturerna, enligt spanjorerna

Även om intervjupersonerna inte hade reflekterat över den specifikt nordiska alkoholkulturen, hade de tankar kring varför det är som det är i Spanien, och varför det kan vara annorlunda på andra håll.

Alla utom Manoli nämner det behagliga spanska klimatet som en orsak till att det dricks mycket och vardagligt i Spanien. Det möjliggör att vara ute, att samlas många tillsammans. Eftersom man är tillsammans med fler människor, säger Alfonso, blir konsumtionen större. Alla vet vidare vad man gör, för man syns på gatan. Han tror att relationerna i norr blir smalare. Fran

anser att levnadssättet är annorlunda i Spanien mot i norr, man går t ex ut och äter tapas innan maten, och så dricker man något. Han tror att livsrytmen kanske blir snabbare i norr. Folket i Spanien tycker om att vara på gatan, och äta och dricka gott, säger Paco, och nämner att också i Galicien där det regnar mycket, finns det många restauranger.

Manoli tror att det kanske i andra länder görs saker för att minska konsumtionen, medan det i Spanien är billigt med alkohol, vilket snarare ökar försäljningen. Marco är också inne på att det är skillnad i hur regeringen och auktoriteter fungerar, och att efterfrågan på alkohol är stor i Spanien. Han säger också apropå kontroll, att det är lätt att få tag på ex marijuana på gatan, och han tror inte att det är lika strikt i Spanien, som i norr.

Bra och dåligt med de respektive alkoholkulturerna, enligt svenskarna

Att alkoholen är något vardagligt i Spanien, och därmed inte så uppförstorat, tycker intervjupersonerna är bra. Erik säger att det är bra att man kan gå ut utan att vara rädd, för bråk i och med alkoholen. Valfriheten och det lägre priset ser Angelica och Micke som positivt i Spanien. Jenny och Ida nämner att det är positivt att det räcker med att ta något glas ibland, i Spanien, och att det är dåligt att det i Sverige dricks så rejält när det väl dricks, eller bara på fest.

Intervjupersonernas inställning till Systembolaget har tagits upp under *svenskarna om den svenska alkoholkulturen*.

Något som de svenska intervjupersonerna är överens om är negativt i samband med den spanska alkoholkulturen, är inställningen till att dricka och köra bil. Samtliga intervjuade har upplevt att rattonykterhet är vanligare i Spanien än i Sverige, och samtliga är också överens om att det är bra som gränsen är i Sverige, relativt hård (0,2 mot Spaniens 0,5, nyligen sänkt från 0,8).

Angelica tycker att det är otroligt dåligt att spanjorerna inte har lärt sig sambandet mellan alkohol och bilkörning, och tror att det är möjligt att de har dålig undervisning i skolan, och undrar vad de har för trafikskola överhuvudtaget. Micke tror att det faktum att drickande i samband med körning är vanligare i Spanien har att göra med politisk styrning. Han säger att i Spanien under diktaturen fanns det mer på det politiska planet vad man inte fick göra, medan man släppte mer på de personliga sakerna för människorna, och detta har färgat människorna. I Sverige menar Micke finns det mer regler över dessa personliga saker istället, och politiskt sett mera öppet spel. Jenny säger: *"De yrkeschaufförer som jag har mött så var det kaffe rakt över.*

Nog tror jag att de kan ta sig ett glas vin och köra bil, men inte buss. De får sparken direkt. De inser ansvaret de har för alla som sitter där bak. Däremot hade jag bekanta inom polistjänsten, och de kunde i tjänst åka hem till nån och ta en liten whisky och åka och jobba igen. Det förekom". Ida är inne på att svenskar och spanjorer kanske har olika värderingar när det gäller hur alkoholen påverkar, typ reaktionsförmåga, och att snarare än att titta på gränsen för olovlig körning kanske spanjorerna tänker att så länge de har *koll*, så går det bra. Man värderar kanske andra saker än 0,5, tänker Ida. Trötthet t ex, finns det ju inte några lagar omkring. Erik tycker att svenskar är mer informerade om det mesta, än spanjorer, och mer upplysta också om fakta om t ex alkohol och bilkörning, och tror att detta skulle kunna vara en förklaring till att inställningen till att dricka och köra är olika i de båda länderna.

Bra och dåligt med de respektive alkoholkulturerna, enligt spanjorerna

Manoli tycker inte att något är bra med alkoholkultur, eftersom hon känner människor som har stora problem med alkohol, som förstört sina liv. Hon tror dock att folk dricker för att de kanske tycker om konsekvenserna. Marco ser också han negativa saker med omätlig alkoholkonsumtion, men det positiva med den spanska alkoholkulturen tycker han är att den lockar många turister.

Övriga intervjuade tycker alkohol är bra ur social synpunkt, man blir avslappnad, umgås. Det är något man gör i grupp, säger Christina. Paco ser kvinnomisshandel som möjlig negativ effekt, och Fran att det finns människor som inte klarar av att dricka utan att störa andra. Alfonso säger: *"Tycker inte att det är dåligt i Spanien. Det som är oroande är ungas relation till alkohol. Att dricka är bra, att köra med alkohol accepteras. Det är oroande hur det utvecklas, att dricka varje helg och bli full är normalt. Det är mer normalt att dricka än att inte göra det".* Alfonso har sett samma sak i Tyskland, men tror att priset begränsar konsumtionen.

Paco och Alfonso tror att när något förbjuds, så vill folk ha det förbjudna ännu mer. De tror på information och undervisning snarare än hårdare tag från staten. Marco tror att folk dricker mer om det är billigt och finns överallt, och säger att i Spanien är alkoholen en stor inkomstkälla och att om det finns efterfrågan så säljs den, snarare än förbjuds. Manoli och Fran säger att staten borde ha bättre koll, så att inte ungdomar får tag i alkohol så lätt, och att det borde finnas fler och bättre rattnykterhetskontroller.

Manoli anser att det finns tillräckligt med rattonykterhetskontroller på helgnätterna, men att de borde finnas fler på mornarna. Hon säger också att det är betydligt vanligare att unga människor stoppas, än äldre. Paco har en mer liberal syn på drickande och körande, och tror att nittio procent dricker och kör i Spanien. Han säger: *"Folk reagerar olika på två öl, vissa kör bra med 0,5, andra inte. Det är svårt. Men jag tycker inte att man ska straffa dem som kör perfekt. Jag skulle lämna beslutet på polisen, lite som en domare. I Spanien firas det mycket, namnsdagar, bröllop..., alla tillfällen till fest tas. Och till middagarna vill man dricka, och jag tycker inte att det är rättvist att ta körkortet av någon som åker från sin dotters dop, även om han har druckit, om han kör bra"*. Marco säger att drickande och körande gör honom rädd, att man aldrig vet hur det är på vägen. Christina tycker att det är bra att det finns en gräns, ju striktare desto bättre. Somliga av hennes vänner tänker dock annorlunda, t ex att människor påverkas olika och att inte är alkohol som förorsakar de flesta olyckor, eller att en nollgräns vore absurd. Alfonso tycker att kollektivtrafiken i Spanien är dålig, och ser bristen på kommunikationsalternativ som en anledning till att folk kör fastän de druckit.

Exemplarisk alkoholkultur enligt svenskarna

Angelica: *"Hur ska människor inte bli beroende? Tror att det har att göra med problem som man inte rätt ut, man använder alkohol som en flykt. Självkänedom är viktigt, att man vet sin spärr, och information. Sen tror jag att det handlar om uppfostring, att föräldrarna tar sitt ansvar, och att de ger frihet under ansvar"*.

Micke: *"Låt människor göra vad de vill göra, så länge de inte skadar någon annan. Man får ta hand om dem som inte klarar det på ett humant sätt. ... Det är idealet, att alla börjar tänka lite. Inte bara på hur jag ska skaffa mer pengar, eller hur jag ska bli fri. ... Och standardiserar saker som de gör också, helt i onödan egentligen. Tv, radio, allt vi förbrukar. Istället för att ta det lite lugn, kanske t o m ta droger. Utan att tappa idealen, fortfarande slåss för det som är viktigt"*.

Jenny: *"Jag är skandinav och vill ha lite ordning och reda och koll på läget, men i Spanien blir allting så enkelt. Det blir aldrig några problem, visst, det är lite mañana mañana, men de har ju ändå ett mer avslappnat levnadssätt. ... Visst, de kanske har alkohol lite väl fritt och överallt i Spanien, men nån slags mix av svensk och spansk variant...Det här med utopiskt samhälle existerar ju inte"*.

Ida: *"Det är ju exemplariskt att inte påverka sina organ, och ha känslan att kunna vara öppen, att kunna kontrollera själv, att kanske alltid vara lycklig. Men nu ser ju varken människorna eller världen ut så. ... Just nu är det mer exemplariskt att man går ut med kampanjer, att man får upplysning innan, i Spanien speciellt om bilkörning och drickande. ... Idealiskt är kanske att man dricker lite ibland och definitivt när man har en större fest och dricker mer, att man inte kör bil".*

Erik: *"En balansfråga, en balansgång däremellan. Norge, Sverige är hembränt, Spanien är inte heller bra att det är så, det leder vidare så, man måste hitta en mellanväg. Det är svårt, det är ett problem som alltid har funnits. Om inte alkohol fanns skulle man hitta andra droger. Det bryter ju vardagen, alkohol, det måste ju finnas nåt vettigt med det också, annars skulle det ju inte finnas. Stora frågor".*

Exemplarisk alkoholkultur enligt spanjorerna

Paco (som delger sin egen personliga version): *"Två, tre öl vid halv tre, sen äter jag, kanske ett par öl till, lite vin. Om jag går ut så blir det en öl till, kanske en cubata (whisky eller rom och cola), vodka. Öl, på rätt sätt, är bra, är vatten till åttio procent, har mycket vitaminer".*

Marco: *"Alkohol i allmänhet är inte dåligt, att dricka vin till maten eller en cubata ute. Gatorna borde kontrolleras mer, och affärerna där vem som helst kan köpa alkohol".*

Christina: *"Det exemplariska är drickande med moderation".*

Manoli: *"Totalförbjuda skulle vara bra, det bästa vore om alkohol inte fanns. Men det ideala möjliga vore nog att det dracks kontrollerat. Att gränserna respekterades, att en fjortonåring inte kunde dricka eftersom det är förbjudet. Att de äldre om de drack gjorde det kontrollerat, eftersom alkohol genererar beroende. Dåligt för dig och för de i din omgivning".*

Alfonso: *"Problemet är inte att folk dricker, utan att de dricker överdrivet. Att det är normalt att man alltid ser folk som dricker i parkerna. Barerna är dyra, därför har folk "botellones". Om det vore billigare på barerna, och mer koll på gatorna, så skulle folk dricka på barerna. När det efter något år blir normalt att dricka billigt på barerna, så kommer inte folk att dricka för mycket".*

Fran: *Det ideala vore billigare priser på restauranger och barer. Regeringen borde se till så att åldersgränserna kontrollerades bättre. Det ideala vore också att folk drack ansvarsfullt. Man dricker det man vill, utan att störa någon annan”.*

ANALYS

Hade det inte redan varit ganska uppenbart, framgår det tydligt av intervjuerna vilket land som har en ”torr” alkoholkultur, och vilken som har en ”blöt”. Som Room (1989) skriver i artikeln *Responses to Alcohol-related Problems in an International Perspective: Characterizing and Explaining Cultural Wetness and Dryness*, är det möjligt att se detta både i landets politik och i folkets normer och attityder kring alkoholanvändande. Alkoholpolitiska åtgärder kan t ex vara att kontrollera tillgänglighet, pris och åldersgränser. Samtliga intervjupersoner är överens om att tillgängligheten på alkohol i Spanien är väldigt god, medan Systembolaget har ett begränsat antal butiker. Också gällande kontrollen av åldersgränser i Spanien är intervjupersonerna överens; den upprätthålls knappast. Gränsen finns där, men folkets attityd gör att den inte är av speciellt stor betydelse. Att alkoholinformation som ett medel att begränsa konsumtionen är vanligare i ett ”torrt” samhälle blir tydligt då ingen av de spanska intervjupersonerna fått någon drogundervisning i skolan, medan samtliga svenskar.

De svenska intervjupersonerna tar upp hur Systembolaget och den svenska staten gör alkohol mindre tillgängligt i Sverige, och dyrare. Några spanjorer tror också att kontrollen är större i norr. Ändå tar samtliga svenskar upp att det dricks väldigt mycket i Sverige, speciellt när det väl dricks. Kanske är det ett uttryck för vad Nils Christie menade är möjligt, att ett strikt kontrollsystem kan öka de negativa, synliga effekterna av alkohol, även om hård kontroll vanligtvis minskar totalkonsumtionen (Room, 1989). Att förbud skulle leda till ökad konsumtion snarare än minskad, av den anledningen att folk vill ha det de inte får, är en åsikt som flera av intervjupersonerna tar upp. Detta trodde ju däremot inte Orvar Olsson, som hänvisade till en amerikansk undersökning där det istället visades att den lägre alkoholkonsumtion som 21-års gränsen medför, kvarstår de närmast följande åren (Olsson, 2000, sid. 54).

”... Men det är vår fasta övertygelse att ansvarsfulla myndigheter kan och bör göra aktiva insatser i stället för att bara passivt iaktta problemen”, citerar Olsson (2000) ur boken

”*Alcoholpolicy in Public Health Perspective*”, och skriver vidare att om fler dricker oftare och i fler situationer så ökar alkoholens tillgänglighet och fler individer kommer att utveckla ett problemdrickande (sid. 77). Flera av de intervjuade spanjorerna verkar hålla med, då de önskar mer undervisning kring droger i skolan, och tycker att gator och åldersgränser borde kontrolleras bättre.

Av de olika problem som en ”blöt” respektive ”torr” kultur enligt Room (1989) för med sig, är hembränning och socialt sönderfall, våld, av interesse för vad intervjupersonerna sa. Både spanjorer och svenskar nämnde att det syns mer fulla människor på gatorna i Sverige, att det kändes säkrare i Spanien, liksom att spanjorernas karaktär och levnadssätt knappast kännetecknas av våld. Att det bränns hemma i Sverige nämnde de flesta svenskar, medan hembränning i Spanien inte togs upp av någon. Att hembränning är vanligare i Sverige syns också i Poikolainens undersökning där förgiftning och död efter konsumtion av dålig sprit som en följd av olaglig hembränning och produktion visade sig vara vanligare i ”torra” kulturer (Room, 1989).

Ett problem som hör de ”blöta” alkoholkulturerna till är alkoholrelaterade hälsoproblem som t ex skrumplever och olika sorters cancer. Room (2000) hänvisar till undersökningar som visar detta, och Olsson (2000) skrev om ett lagbundet samband mellan hur mycket man dricker i ett land och hur många som dricker och får skador i samma land. Detta är inget som intervjupersonerna tar upp direkt, men en spanjor sa att alkohol i Spanien inte är sedd på som en drog, och en annan att istället för att som i vissa länder försöka begränsa konsumtionen, så är alkohol i Spanien billigt och marknadsförs vackert. En svensk intervjuad var inne på att spanjorerna överlag är mindre upplysta om fakta och argument, än svenskarna, vilket skulle kunna vara en bidragande förklaring till att många alkoholrelaterade sjukdomar är vanligare i Spanien.

Kanske är det ändå troligare att det dricks på ett annat sätt i Spanien mot i Sverige därför att de båda ländernas historia ser olika ut. Room (1989) skriver om skillnaderna mellan folken norr om Alperna, och de i vinländerna längre söderut. Norr om Alperna varierade tillgången på alkohol, öl och cider, med årstiden. När drickandet väl fanns, kunde man tala om allmänna dryckesslag. Kanske detta kan förklara de svenska intervjupersonernas och även vissa spanjorernas uppfattning om att i norr supers det ordentligt när det väl dricks.

En svensk intervjuad är inne på hur det spanska folket fram till relativt nyligen levde under diktatur, och hur det efter Francos död blev så mycket friare, och mer accepterat att använda droger. Room nämner inget om diktatur, men däremot hur drickandet i en "blöt" kultur, som Spanien, inte är speciellt problematiserat, hur det längre än i norr varit en naturlig del i samhället. Alkoholen är integrerad i samhället vilket banaliserar konsumtionen (Room, 1989). I intervjuerna kom detta till uttryck av att någon sa att det av många anses normalt att dricka varje dag, eller av en annan som ansåg det mycket ovanligt med en spanjor som inte dricker eller röker.

Den banaliserade konsumtionen gör enligt Room också att vissa alkoholrelaterade företeelser inte direkt uppmärksammas av en "blöt" kultur. Han menar att polisen ser annorlunda på ex rattonykterhet i ett "blött" land, mot ett "torrt". Huruvida folket också beter sig olika när det gäller alkoholkonsumtion inför sådana situationer är inte lika klart, skriver han, men att det dock verkar vanligare att vara störigt full på allmän plats i en "torrt" kultur (Room, 1989). Som ovan nämnts tyckte också vissa intervjupersoner detta. Men att det som Room skriver skulle vara så att rattonykterhet inte är vare sig en "torrt" eller "blöt" företeelse, stämmer inte med intervjuresultaten. Samtliga svenskar tycker att rattonykterhet är betydligt vanligare i Spanien, och det gäller inte bara samhällets allmänt mer banaliserade attityd, utan även att människorna faktiskt dricker och kör. En spanjor uppgav att han trodde att nittio procent av spanjorerna kör efter att ha druckit. I José Martínez Martínez (2000) avhandling om droger i massmedia i det spanska samhället, tar författaren upp rattonykterhetskontroller (sid. 250), och hur de i Spanien ofta tappar sin preventiva funktion då det aviseras i förväg var och när de ska ske. Tidningarna skriver om kontrollerna, och på helgnätterna är polisen ofta på samma ställe vid utfarten utanför samma nattklubb. Martínez ser det som ett accepterande av rattonykterheten, då kontrollerna inte hindrar alkoholkonsumtionen utan bara får föraren att ta en annan väg.

Att synen på alkoholkonsumtion varierar i de båda kulturerna kan kopplas till vad en intervjuad sa om inställning till alkoholister. Eftersom det är mer tolererat att dricka i ett "blött" samhälle blir bilden av den alkoholiserade mer extrem, någon rejält marginaliserad. I ett "torrt", kontrollerat samhälle försöker man ta reda på mer kring de alkoholiserades problematik, och det blir tydligare att vem som helst kan ha alkoholproblem. Vad en svensk intervjuad sa apropå detta, var att i Spanien får folk vara mer som de är, att alkisar på nå sätt också är människor, medan de i Sverige ses som fähundar. Jag har tolkat personens svar som att han menade alkisarna på gatan, de som syns, vilket skulle stämma med vad Room (1989) sa om tolerans för

att dricka. I det ”blöta” Spanien är gränsen för alkoholism kanske lite högre satt, eftersom drickandet är såpass naturligt i samhället.

På intervjuens fråga kring hur en exemplarisk alkoholkultur skulle kunna se ut, svarade flertalet svenskar något i stil med en medelväg mellan spansk och svensk, medan i alla fall tre spanjorer nämnde att åldersgränserna borde kontrolleras bättre, och ansåg problemet vara det överdrivna drickandet. Room (1989) tror att alkoholkulturella övergångar tar tid. Han skriver, utan att ha egentliga belegg eftersom processen är pågående, att om en ”torr” kultur släppte på den statliga kontrollen skulle det kortsiktigt kunna innebära problem. (Det visar ett försök i Finland, då billigare öl och vin medförde en allmän ökning av alkoholkonsumtionen). På lång sikt, när den samhälleliga responsen liksom kommit i kapp, kan problemen dock komma att minska (Room, 1989). Ett par av intervjupersonerna trodde samma sak, när de förespråkade lägre alkoholpriser på Systembolaget, eller kanske upphävandet av detsamma.

Det var egentligen bara en person som i intervjun nämnde att människor dricker mer alkohol när den sociala situationen är svår. Någon sa visserligen att det spanska folket har haft mer anledningar att dricka för, och syftade på den diktatoriska tiden under Franco, men att t ex arbetslöshet eller fattigdom skulle främja drickandet, var det alltså bara en som tog upp. Någon annan hävdade istället att det dracks mycket i Spanien nu för att människor har fått det bättre, ekonomiskt sett. De olika uppfattningarna kan anses stämma väl med vad Erik Lindberg (1997) skrev om att sambandet mellan att dricka alkohol och att vara fattig eller arbetslös är komplicerat (sid. 108).

Med tanke på att Spaniens arbetslöshetstal är mer än dubbelt så hög som Sveriges, borde drickandet relaterat till brist på t ex sysselsättning och arbetslöshetsdepression vara synligare i Spanien än i Sverige. Lindberg (1997) menar dock också att anledningen till ökad alkoholkonsumtion vid arbetslöshet beror på att den sociala kontrollen minskar drastiskt (sid. 130). I Spanien kan den sociala kontrollen nog sägas vara högre än i Sverige. En spanjor sa t ex förvånat att hon hade hört att människor i Sverige kunde dricka ensamma, och flera andra tog upp att det spanska livet i mycket går ut på att umgås ute, på barer och på gatan. Kanske begränsar detta att arbetslösa spanjorer ökar sin konsumtion.

Svaren på intervjuens avslutande fråga om hur en exemplarisk alkoholkultur skulle kunna se ut gav uttryck för idéer som kan kopplas till Deepak Chopras tankar om missbrukaren som en

vilsekommen sökare. Chopra (1998) skrev t ex om hur mycket av missbruksbeteende handlar om rädsla (sid. 10), och en intervjuperson trodde att outredda psykologiska problem ligger bakom den alkoholkonsumtion som leder till beroende. Att outredda problem har att göra med rädsla och förnekelse, verkar logiskt.

Någon menade att om samhället vore exemplariskt skulle idealet vara att alkohol inte fanns, men att dagens samhälle inte är exemplariskt och att alkoholen behövs, trots att det inte är exemplariskt att påverka sina organ eller att inte kunna vara öppen och lycklig utan alkohol. Chopra (1998) menade att det saknas något i dagens samhälle, och att drogerna bara skulle utgöra ett substitut för detta äkta (sid. 13), vilket kan tolkas som att i ett exemplariskt samhälle borde de inte finnas. Chopra (1998, sid. 134) sa också att det finns ett samband mellan den materialistiska utvecklingen och missbrukets utbredning, vilket kan kopplas samman med vad en intervjuperson befarade, nämligen att alkoholkonsumtionen kommer att öka i takt med hur samhället utvecklas till det sämre, där också globaliseringen med allt vad den innebär av materialistisk utveckling skulle påverka. En spanjor var inne på att lägenhetsstandarderna i Spanien inte var så viktiga, därför att människorna ändå föredrar att vara ute och umgås. Att så alltid är fallet och att man inte går ut eftersom lägenheterna är dåliga, är svårt att veta. Kanske är det ändå lättare att behålla fokus på det som är viktigt, andligt sett, tillsammans med andra människor under förhållanden vilka som helst, än ensam i en fin lägenhet där inredning och isolering på något sätt ersätter livet.

En intervjuad ansåg idealet i samhället vara att folk började tänka lite, om det så ska vara med droger i kroppen. Chopra förespråkar knappast droger som tankemotiverare, men menar att vi inte ska förneka och försöka bli av med de minnen och lustkänslor som ligger bakom ett beroende (1998, sid. 50). Bejakande av de andliga behoven anser han ju vara a och o för en människa, och att en missbrukare bara är någon som söker det rätta på fel ställe. En annan intervjuad säger att om inte alkohol fanns skulle människan hitta andra droger. Chopra menar att så inte behöver vara fallet, om vi istället hittar tillbaka till den äkta harmonin (ibid.)

SLUTDISKUSSION

Hur ser en reflekterande beskrivning av den spanska och svenska alkoholkulturen utifrån några unga spanjorer och svenskar alltså ut? I intervjumaterialet syns både likheter och olikheter mellan länderna. I Spanien såväl som i Sverige konsumeras det alkohol, till fest t ex utgör öl, vin

och sprit ofta ett naturligt inslag. I Spanien beskrivs dock alkoholkonsumtionen som mera vardaglig, och alkoholen som något mycket lättillgängligt och relativt billigt. I Sverige däremot finns Systembolaget och ett i högre grad upprätthållande av åldersgränser, liksom en annan mentalitet gentemot drickande, även om det ofta dricks mycket när det väl dricks.

Skillnaden i sättet att dricka verkar dock vara under utjämning, flera spanjorer och också någon svensk, nämnde att unga i Spanien dricker allt tidigare och mer okontrollerat. De båda ländernas olika historia och alkoholpolitik beskrevs och togs upp som en förklaring till de båda ländernas alkoholkulturer, liksom klimatet. I Spanien är det varmt och mycket av tiden tillbringas ute med andra människor.

Positiva aspekter med den spanska alkoholkulturen ansåg intervjupersonerna främst vara alkoholens naturligt sociala funktion, att drickande i Spanien inte förstoras upp. Negativt med den spanska kulturen, förutom generella aspekter som att inte kunna kontrollera sin konsumtion, uppgavs vara det alltför vanliga i att dricka alkohol och köra bil. Spanjorerna tog upp som negativt att staten inte har så stor koll på ex åldersgränser. Den svenska alkoholkulturen beskrevs dels som alltför restriktiv och förmyndaraktig, och dels som ett bra system med ett gott syfte där människorna upplyses om farorna med alkohol.

I uppsatsens syfte fanns ingen ambition att kritisera eller prisa någotdera land eller alkoholkultur. Frågorna rörde istället beskrivningar, förklaringar till eventuella skillnader samt värderingar. En given exemplarisk alkoholkultur som skulle ha kunnat knyta ihop det hela dök inte heller upp. Istället blev det ganska tydligt att både Spanien och Sverige har sina förtjänster och oförtjänster när det gäller alkoholanvändande. Det finns något tilltalande i spanjorernas livsstil, där alkoholen utgör en naturlig del, men det gör det, även om åsikterna givetvis går isär, enligt min mening i den svenska statens restriktiva alkoholpolitik också

Eftersom alkoholkulturen verkar vara en följd av landets historia, övrig kultur och den aktuella situationen i samhället, är det inte lätt att veta vad som skulle hända om delar av det ena landets kultur överfördes på det andra. Det är väl ändå tveksamt t ex, att det främst är den billigare spriten som gör att många attraheras av livet vid Medelhavet. Det vore ju grymt tragiskt om det bara är alkoholen som skapar den något osvenska stämningen av att sätta sig ner och ta det lugnt innan man tar tag i något, eller att punktlighet inte är det primära. Och att det säljs öl och sprit i

cafeterian på Socialhögskolan i Spanien har väl inte med priset att göra? Rasterna är längre även om de allra flesta i alla fall bara dricker kaffe.

Förmodligen finns det för övrigt inte någon alldeles ideal alkoholkultur, av den enkla anledningen att det alltid kommer att vara någon som åker dit på överdrivet drickande och beroende. Sådan är ju drogens natur. För att återigen koppla till den aktuella debatten om spritskatt så är väl problemet snarare att folk *köper* alkohol i Tyskland och Danmark, inte att de gör det där *istället* för i Sverige. Samhället idag är förvisso långt ifrån exemplariskt, och en värld utan droger är förmodligen en om inte utopisk så ganska långsiktig vision.

En kille som jag intervjuade var inne på att problemet kanske är att vi tänker för lite, och att det är bättre att tänka med droger än att inte tänka alls, eftersom det sker en hel del oegentligheter och idioti i alldeles nyktert tillstånd också. Egoism och begär och värdering av konstiga saker skapar en massa trubbel, hemma och i världen. Men droger är i och för sig ofta orsak till samma negativa effekter. Nej, jag tror att Chopra har en poäng i att vi något tappat fokus på det som är viktigt. Ibland får man för sig att spanjorerna på sina barer och kaféer är en bra bit på väg. I Sverige finns dock andra förutsättningar att ta sig en lyckad funderare. Vissa välståndsdikerare, som sysselsättning, bostäder och information till folket, väger tyngre här.

Sommar i Malmö och vinter i Murcia?

KÄLLFÖRTECKNING

- Carlsson, Sven-Olov (1996), *Alkoholpolitik - fakta och argument*, Sober Förlag, Malmö
- Chopra, Deepak (1998), *Fri från missbruk*, Bokförlaget Prisma, Stockholm
- Kajer Jensen, Mogens (1995) *Kvalitativa metoder för samhälls- och beteendevetare*, Studentlitteratur, Lund
- Lindberg, Erik (1997), *Låt spriten flöda! Om alkoholen i tvåtredjedelssamhället*, Sober Broderskaps förlag, Malmö
- Löfgren, Svante (1992), *Spanien inifrån*, Dagens Nyheters Förlag, Borås
- Martínez Martínez, María José (2000), *El discurso social sobre drogas en la prensa de Murcia*, Universidad de Murcia, Servicio de publicaciones, Murcia
- Olsson, Orvar (2000), *Effekter av en restriktiv alkoholpolitik*, Orvar Olssons kunskapsförlag, Sala
- Widqvist, Ulf-Göran (1992), *Spanien i backspegeln*, Utbildningsförlaget Brevskolan, Stockholm
- Room, Robin (1989) *Responses to Alcohol-related Problems in an International Perspective: Characterizing and Explaining Cultural Wetness and Dryness* www.no/response.htm
- Systembolagets hemsida www.systembolaget.se

BILAGA 1

Intervjufrågor, svenskarna

Bakgrundsfrågor

Namn

Ålder

Nationalitet

Orsak till vistelsen i Spanien

Längd på vistelsen

Beskrivning av och reflektioner kring spansk alkoholkultur

Hur och när skulle du beskriva att spanjorerna använder alkohol? Vad dricker de?

Hur har du upplevt ungdomsdrickande, familjedrickande, äldre personers drickande?

Finns skillnader mellan könen när det gäller alkoholkonsumtion?

Hur upplever du tillgängligheten på alkohol i Spanien?

Hur upplever du priset på alkohol i Spanien?

Har du erfarenheter av åldersgränser när det gäller försäljning av alkohol i Spanien? Vilka?

Övriga alkoholpolitiska reflektioner?

Skillnader

Vilka skillnader finns mellan Spanien och ditt hemland, när det gäller alkoholkultur?

Hur skulle du förklara skillnaderna mellan ditt lands alkoholkultur och Spaniens?

Har du fått några förutfattade meningar kring spansk alkoholkultur bekräftade eller dementerade? Vilka?

Har du stött på åsikter och förutfattade meningar från spanjorer angående ditt hemlands alkoholkultur? Vilka? Upplever du i så fall att de stämmer?

Värderingar

Vad upplever du som bra respektive dåligt med den spanska alkoholkulturen?

Vad upplever du som bra respektive dåligt med ditt hemlands alkoholkultur?

Anser du att lagar och normer kring alkohol påverkar övrigt droganvändande?

Dricker folk mer alkohol om tillgängligheten är god och priserna låga?

Bör staten försöka reglera alkoholkonsumtionen med öppettider, åldersgränser, försäljningsställen?

Vad anser du om bilkörning och drickande?

Hur skulle en enligt dig exemplarisk alkoholkultur se ut?

BILAGA 2

Frågor till spanjorerna

Preguntas básicas

Cuál es tu nombre?
Qué edad tienes?
Qué haces en la vida?

Preguntas de la cultura alcohólica en España

Cómo describirás la cultura alcohólica en España?
Hay diferencias entre los sexos en la manera de consumir alcohol? Cuáles son?
Qué dices sobre el precio del alcohol en España? Caro, barato?
Qué opinas de la disponibilidad? Hay mucho?
Qué piensas tú de la publicidad de alcohol en tu país?
Qué piensas de la información y educación contra alcohol en España?

Preguntas de la cultura alcohólica en Europa del Norte

Qué conoces de la cultura alcohólica en Europa del Norte?
Cómo la describirás?
Si has visto algo, qué es lo que has visto de los hábitos de alcohol de extranjeros de Europa del Norte en España?

Las diferencias

Cuáles son las diferencias entre España y Europa del Norte, en relación con culturas alcohólicas?
Cómo estas diferencias las puedes explicar?
Qué prejuicios hay sobre la cultura alcohólica en el norte de Europa, en España?
Qué imagen de la cultura alcohólica española piensas tú que tiene la gente en el mundo?

Opiniones, valoraciones

En tu opinión, qué es lo bueno con la cultura alcohólica en España?
Y lo malo?
En tu opinión, qué es lo bueno con la cultura alcohólica en Europa del Norte?
Y lo malo?
Opinas que la gente va a beber más si el precio está bajo y la disponibilidad buena?
Opinas que el estado debe reglamentar el consumo de alcohol con límites de edad, límites de disponibilidad etc?
En Europa del Norte el precio del alcohol está más alto y la disponibilidad está peor. Se puede comprar alcohol solamente en tiendas específicas. Qué opinas de eso?
Opinas que leyes y normas sobre alcohol afectan el uso de otras drogas?
Qué opinas sobre conducir después de haber tomado alcohol?
Según tú, como sería la cultura alcohólica ideal?

